

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Triumphvs Sacer Sanctorvm

Halloix, Pierre

Antverpiæ, 1617

Cap. 9. A portâ vrbis Atrebatensis vsque in fines Catuacenos iter, & pagorum occurſus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44013

citer ab vrbe stadio equis exilientes ad pedestrem Sanctorum Martyrum venerationem atq; cultum ordine descenderunt valedicturi: primus Illustrissimus atque Excellentissimus Princeps, vt dignitate, sic pietatis officio; deinde Nobilissimus D. Baro Aussiaeus Lendij Gubernator, Illustris Vicecomes D. de Lathieuoy, Generosissimus D. de Nieurlet, aliq̄ue prænobiles eius terræ iuuenes, Artesiæ flos, rami Martis, olim præclara, vt viros ætatis, & pietatis initia spondent, Christianæ religionis incrementa.

CAPVT NONVM.

A portâ urbis Atrebatensis vsque ad fines Catuacenos iter, & pagorum occurfus.

AM hinc comitatus & occurfus extra ciuitatem breuiter narrare aggrediar. Primus qui occurrit pagus Atrebato Duacum tendentibus nomen habet D. Laurentij, medio ab vrbe milliari distans. Inde obuiam loci sacerdos cum magno rusticanæ plebis examine processit. Crux agmini præferebatur: ipse in albâ & stolâ incedebat, cæteri ponè sequebantur. Vt coram fuit, flexis poplitibus corpora Martyrum veneratus, ex antiquo more thus adoleuit:
deinde

deinde nobiscum vnà progressus propè
 integrum milliare cum sociis templi ad-
 ministris canendo indefessus confecit.
 Nam velut accepto à Sanctis Martyribus
 corporis vocisque nouo robore, tantum
 agri spatium non interrupto cantu, donec
 alius è viâ Parochus adueniret, peruasit.
 Interea eius omnis comitatus ad lipfano-
 thecas densus ardensque procurrere, &
 quòd attingere ipsi osculo non valerent,
 offerre nobis sua precum quotidianarum
 instrumēta, vt illis propter sanctimoniam
 affricarentur: nempe pro magno habentes
 ad intendendam precatationum pietatem
 incitamento, talibus vti ad Deum exoran-
 dum rosariis, quæ Martyrum captas atti-
 gissent. Quo in exercitio (nam vt in vrbe,
 sic extra vrbem ferè perpetuum fuit) no-
 bis manus in accipiendis reddendisque
 eiusmodi orbiculatis precum notis fati-
 gatae, non item animus fuit. Adferebat
 enim tanta affluentium pietas ardorque
 non laborem magis corpori, quàm animo
 voluptatē. Ac ne quis huic occurfui per-
 inde quasi nouo aut superstizioso propter
 crucem, propter thus, propter cantum,
 propter istos captarum affricatus, quæ om-
 nia inimicis crucis Christi & inuidis glo-
 riæ Sanctorum satis odiosa esse intelligo,
 mali-

maligniùs obstrigillet ; sciat hæc atque his similia , propequæ gemina , in florentissimo Ecclesiæ statu fuisse Christianis vsitata. Sanè prælatas cruces, tum in Reliquiarum transfuentionibus , tum in aliis quoq; processionibus , nolo post Iacobū Gretserum virum longè eruditissimum, & belli contra hæreticos scientissimum, qui de his speciali tractatu fusè egit , actū agere. Quòd si thurificatio rea agitur, perinde defendi potest. Extat apud Surium translatio Reliquiarum S. Celsi à Theodorico monacho ante annos ferè sexcentos accuratè descripta , vbi Egbertus Ecclesiæ Treuirensis Archiepiscopus , cum crucibus , cereis , thuribulis , omniq; Ecclesiastico apparatu , primùm ad B. Eucherij ædem, indequæ ad locum, in quo S. Celsi reliquiæ asseruabantur , toto interim Collegio altissimis vocibus Deum collaudantæ, dicitur processisse, ibiq; exceptis è sarcophago in mundam syndonè ossibus, cantasse cum omni Clero psalmū illum, tali in re ac tempore congruentissimum: *Exultabunt sancti in gloriâ: lætabuntur in cubilibus suis*. Deinde verò , vbi ad monasterium S. Eucherij (illò enim deferrebantur) peruentum est, ipse R.^{mus} Præsul Egbertus altâ voce inchoauit canticū:

Te

Tom. 7.
Surij.

Te Deum laudamus : cæteris ad finem vsq;
 cum illo prosequantibus . *Simul autem*
ardebant lampades : campanæ crepitabant : à
thuribulis, incensorum aromatum fundeban-
tur odores & suffitus : vt nulli esset ambiguum
in tam iucundâ processione, Angelorum pari-
ter atque hominum concentus summæ diuini-
tati in odorem suauitatis offerri . Ita ferè ex
 Theodorico Surius . Sed quandoquidem
 nos in agris iam versamur , & penè per
 omnes pagos cum thure SS. Martyribus
 venit obuiam , ecce in mentem mihi
 redit memoria magni illius Theophanis,
 eximij Christi confessoris , qui cælesti lu-
 mine olim collustratus, S. Nicephorum
 Patriarcham Constantinopolitanum tãtã
 locorum intercapedine procul à se distan-
 tem, vt nec eum videre , nec ab eo vicif-
 sim videri posset , tamen clarissimã men-
 tis acie , pro fidei patrocinio in exilium
 duci aduertit , eumquæ tametsi necdum
 martyrem, at martyrij saltem candidatum
 (siquidem à Leone Armenio Imperatore
 iconoclastã, pro defenso imaginum cultu
 in Procõnesum relegabatur) ipse in agro
 versans, illum in mari nauigantem in spi-
 ritu salutauit, suffituquæ ac cereis abeun-
 tem honorauit : qui vicissim eodem Do-
 mino reuelante, honores qui sibi à Theo-
 phane

phane

phane exhibebantur, internâ mentis intelligentiâ contemplatus, flexis in nauigenibus, manusque ad absentem protendens, amicissimis votis resalutabat *non visus non visum (inquit Cedrenus) sed spiritualibus oculis sese mutuo intuentes, & consentaneam alter alteri venerationem impertientes*. Et cum è vectoribus quispiam à Patriarchâ requireret, ecquemnam sublatis in altum manibus salutaret, *Sanctissimum, inquit, Confessorem Theophanem Agri Prefectum, qui lampadibus & thymiamatis nos excipit*. Ita Cedrenus. Et tum quidem Theophanes necdum erat confessor, sed breui postea (vti accidit, & Patriarcha prædixit) futurus. Planè autem octingentesimus iam annus, ex quo id factum est, præteruolat: siquidem ille erat octingentesimus decimusquartus, & hic quo scribimus, millesimus sexcentessimus decimusquartus. Ac ne tum quidem primum is honos thurificationis erga Sanctos vsurpari cœptus, quippe qui longè est in Ecclesiæ ceremoniis antiquissimus, quamuis si tum cœpisset, iam ipsius Dei instinctu cœpisse sat liqueret: quem esse hîc dumtaxat confirmatum, abundè contenti sumus.

Iam verò ad rosaria & religiosos contactus quod attinet, certè non magis hæc
affinia

affinia reprehensioni esse possunt, quàm rosas veras & vernos flores super Martyrum tumulos iacere, & iactos ad miracula sanitatû recuperare. Tametsi haud ignorem hostes nostros tam hoc quàm illud minùs probaturos, nisi ipsis D. Augustinum, quem frequenter in ore, & ferè solum habent, pro hac consuetudine disertè facientem citauero. Is ergo in illis suis *De ciuitate Dei*, omni doctrinâ & nostrâ & profanâ refertissimis voluminibus, ita de reliquis S. Stephani. *Ad aquas*, inquit, *Lib. 22. c. 8*
Tibilitanas Episcopo afferente Proiecto reliquias Martyris gloriosissimi Stephani, ad eius memoriam (id est arcam reliquiarum) *veniebat magne multitudinis concursus & concursus. Ibi cœca mulier, ut ad Episcopum portantem pignora sacra duceretur, orauit: flores, quos ferebat, dedit: recepit, oculis admonit, protinus vidit.* Hæc D. Augustinus. Verum nos in viam nostram redeamus, & populorum examina è variis pagis affluētium, sensim progrediendo attēdamus. Sic enim pagi alij post alios ad sacras reliquias subsecuti sunt, ut eæ semper in medio populo ambularint. Nec enim ij solum, qui in viâ erant, obuios se ferebant, sed etiam qui è remotioribus pagis ad viciniore, pro aspectu & cultu nouarum reliquiarû, aduene-

aduene-

aduenerant. Nam pago alicui appropinquantibus, tam multi tamque conferti occurrebant, vt nullus in pago remansisse putaretur: & tam multi rursus in pagis inueniebantur, vt nullus excessisse videretur. Nempe quantum hominum versus Atrebatum e proximis viae pagis exhibat, tantumdem in illos e vicinioribus Duaco succedebat; eoque semper maiora ac maiora subibant examina, quo Duacenis finibus magis ac magis propinquabatur. Sic factum olim imperante Arcadio refert D. Hieronymus; nempe omnium Ecclesiarum populos Samuelis prophetæ reliquiis, quæ e Iudæâ in Thraciam deferebantur, ita occurrisse, & tantâ lætitiâ, quasi præsentem, viuentemque prophetam cererent, suscepisse; *Vt de Palæstinâ, inquit, vsque Chalcedonem: (pro quo nobis est: Atrebato Duacum) iungerentur populorum examina & in Christi laudem vnâ voce resonarent.* Sic igitur ab vrbe Atrebato, vsque ad D. Laurentij, qui est primus pagus: sic ab hoc ad proximum, Cauereliâ appellatum; sic ab illo ad alium atque alium, consequente & occurrēte mortalium ingenti numero, progressum est. Sed Montalbani (ij viae meditullium inter vrbes duas occupant) cum inter sese omnes de pietatis laude

laude

laude decertarint, vicisse tamen retrò relictos pagos visi sunt (hac enim laude, quã iure bono sibi conquisiuerunt, eos abs me fraudari non decet) qui conspectis eminus sacris pilentis, velut cælestiore perculsi horrore & religione se iecerunt in genua, ac magno animi feruore ad vicina iã corpora, quæ prostrati expectarant, benedictionem postulaturi accesserunt. Hic ipse Pastorum Decanus vnã cū loci Curione, eo quo par erat habitu, & sacrorum instrumentorum apparatu, obuiam aduenerunt, atque ad duo circiter milliaria sacras reliquias comitati processerunt. Tametsi autem Montalbani egregiè suo sint perfuncti munere, tamẽ faciliè patientur mox venturos Vitriacenses, sibi vel hoc in genere æquari, vel aliquo etiam gradu anteferri: siquidem mora apud ipsos facta patientiorem noscendæ virtuti campū dedit. Est autem Vitriacum, pagus insignis ac frequẽs, duobus circiter à Duaco Belgicis milliariibus distans, Episcoporum Atrebatensium possessio & dominium, in quo & ipsi castellum habent peregregium, & æstiuis solibus peraccommodum diuersorium. Hic quia statuisset R^{mus}. Episcopus nõnihil ad euitãdos vrētis Caniculæ æstus meridiari, templum suū ornarant rusticani

G

ele

98 TRIUMPHVS SACER
elegantius, aram recipiendis corporibus
erexerant solertiùs, vestiuerant floridiùs.
Ad hunc ergo pagum vt appropinquauimus,
ecce audiri partim è turri, cāpanarum
sonus: partim è solo, tympanorū murmur:
inde videri albatū Clerum cum crucibus,
labaris, alijsque sacris gestaminibus: inde
cerni expeditam cohortem cum arcibus
& sagittis. Nam cū sit apud eos vetus
sagittariorum sodalitas, visum populo ru-
sticano ad suæ pompæ maiestatem facere,
si hæc suis instructa armis iret sacris pigno-
ribus tympano præmurmurante obuiam.
Itaque iuit, & deuoto Diuis animo, quem
potissimè Dominus intuetur, sua illis ar-
ma, fascésq; submit. Cū vtróq; igitur
comitatu ad ædem progressum, depositisq;
in extructo tabernaculo, SS. Martyrum re-
liquijs, cantatum latis vocibus: *Te Deum
laudamus*: Preces à R^{mo}. Antistite ex ritu
factæ: indulgentiæ Episcopales cunctis ibi
venerantibus, ab Archidiacono pronun-
tiatæ: post quæ R^{mus}. in castrum suum ad
aliquātulam quietem secessit: populus in
templo perstitit, reliquijsq; adhæsit. Quæ
ocasio vni Patrum Societatis corporum
custodi fuit, verbo aliquo salutari animas
illas (siquidem prandij tempus erat) è re-
natâ pascendi. Quare de reliquiarū cultu
auidif-

auidissimis animis apposuit. Dum hæc
 Vitriaci geruntur, aduenerunt Duaco, tum
 alij multi, tum è iuuentute equites non-
 nulli, qui & ad urbem deducerent, & intra
 urbem ad D. Amati candidis facibus præ-
 micantes antèirent. Imò iam è circumui-
 cinis pagis complures cum suo Decano
 Curiones huc profecti, insigne Cleri ag-
 men, & dignum vrbe concentum conflarant.
 Cum hoc ergo duplici comitatu, post bre-
 ues in templo pomeridianas preces, rece-
 ptis in rhedas sacris corporibus, ad iter
 nos accinximus, ac multis præuolantibus
 labaris, & aëre ipso mistis lætitiæ vocibus
 per omnes agros lætius resonante, Duacum
 versus accelerauimus. Nec multum viæ
 feceramus, cum viri è vicinis urbibus &
 terris illustres ac prænobiles in occursum
 religionis ergò descenderunt: quos inter
 ad venerationem osculumque sanctorum
 corporum princeps accessit per-illustris D.
 Richardus de Merode Bappalmarum op-
 pidi Artesiæ Francis ad meridiem finitimi
 Gubernator: qui huius officij gratia à sep-
 tem eoque amplius leucis aduenerat. Acces-
 serunt & alij complures clari genere, &
 virtute minimè degeneres, sed potius no-
 uis Christianæ pietatis obsequijs genus
 suum clariùs illustrantes. Nec est enim,

quod quisquam veri honoris ignarus eos humile aliquod munus, ac non potius regium atque imperatorium putet imitatos: quando constat & Imperatorem Theodosium iuniorem & Serenissimam Principem Pulcheriam eius germanam, illum S. Chrysofomi, hanc S. Stephani reliquijs vnà cum eodem fratre obuiam processisse, & hanc quidē ipsius S. Stephani nocturno admonitu. De quo ita Cedrenus: *Vicesimo anno (imperij sui) Theodosius imitatione Pulcherie, magnā vim pecunie egenis distribuenda ad Archiepiscopum Hierosolymitanum misit, vnāq; crucem auream lapidibus pretiosis ornatam, quæ in Cranio (hoc est, in Caluarie loco) figeretur. Archiepiscopus vicissim ei dono misit reliquias dexterae manus S. Stephani Proto-martyris: quæ cum essent Chalcedonem perlatae, eā ipsa nocte Pulcheria Augusta S. Stephanum vidit, audientq; dicentem: Ecce impetrasti quod precibus tuis petebas, & ego Chalcedonem veni. Itaq; assumpto fratre obuiam sacris reliquijs profecta est, usq; in palatium illatis magnificentē templum beatissimo Stephano condidit, in quo & reliquias deposuit. Hæc Cedrenus. Nos in viam quæ Berbiriū ducit, reuertamur. Ex eo paggo ipse pastor nō secus atq; alij adhuc fecerāt, more priscaē religionis cū omnibus templi*

In Theodosio iunior.

SS. TERENT. ET SOC. M M. 101
tēpli vexillis, signis, alijsq; huiusmodi in
pompā gestari solitis ornāmētis obuiauit:
thure, prece, cantu excepit, seq; ducē vlte-
rioris viæ prætulit. Iā tandē Duaco appro-
pinquamus: quare cursum intēdamus. Nā
vltimus hic pagus, ad quē iam peruenimus,
Lābra appellatur, estq; ipsi vrbi planē vici-
nus: & ecce quanta vis hominū nobis ac-
currit: nēpe illos nō fama tantūm triūphi,
sed & cōspectus Duaci ad triūphū appara-
tus huc cōcitauit. Adest, sed vix præ turbā
apparet, loci pastor: adesse tamē è vexillo
agnoscitur: adest verò iam cominus, nec
minus religiosē, quā vlli alij Curiones, mu-
nus suū ad præsentēs reliquias præstat. Vt
omnibus, ita huic benē de se merito faueāt
Dij. Nos progredimur, & sub hoc pago,
in primis agri Catuaceni limitibus, ciuiū
Duacensiu ardor se prodit. Sed eum à ro-
tundo iuuat, perfectōq; numero exordiri.

CAPVT X.

*Ciuium Duacensiu in extremis suis finibus ad
sacras reliquias occursum & in urbem
honorifica deductio.*

PLETAS vrbis Duacenæ, si vn-
quam aliàs, hodiè in primis pu-
blico pulcherrimæ religionis
actu testatissima sic euasit, vt crastino ta-